

ÜSTÜN DÖKMEN

Çocuklara ve Büyüklere
Masallar

Hazırlayan: Bennu Evin

İçindekiler

Önsöz

Küçük Matruşka Nereye Gitti?

Hırsız Saksagan Mahkemede

Sümüklüböcek, Anasına Babasına Karşı Gelen ve Tükürük Köftesi

Yalnız Ağaç

İnternet Bağımlısı Fil Yavrusu

İnatçı Eşek Anırlı

Havcan ve Ailesi

Yemek Yemeyen Yavru Sincap

Ciğer Yemeyen Miyavcan il Mavcan

Önsöz

Masalların Gerçeği

Masalları sınıflamak istediğimizde öne çıkan iki tür vardır; anonimler ve yazarı belli olanlar. Türk halk masalları ve Grimm Masalları birinci gruba girer, Andersen Masalları ise ikinci gruba.

Tüm masalarda, özellikle anonim olanlarda, estetik yapının yanı sıra bir de eğitsel yapı vardır. Bunlarda, genelde güzel, büyülü bir dünyadaki olaylar anlatılırken, aynı zamanda dinleyiciye/okuyucuya, adeta “Hazır sırası gelmişken” mantığıyla, yaşamda işine yarayacağına inanılan birtakım eğitsel iletiler sunulur. “Bunların modası geçmiş” diyerek eski resimlerin, minyatürlerin üzerinde değişiklik yapmamız yanlıştır. Benzer şekilde geçmişte söylenmiş halk masallarını bugün değiştirmeye veya “Fazla eğitsel” diye eleştirmeye hakkımız yoktur. Onlar, gelenekleri günümüze taşıyan, edebi, antropolojik birer belgedir.

Anonim masalarda olayların geçtiği dünya gerçeküstü olsa da, masala yerleştirilmiş eğitsel iletiler gerçektir, en azından o gün için gerçekçidir. Özellikle Doğu kültürlerinde ortaya çıkmış anonim masalların ana amacı, çocuklara, onların hoşlanacakları büyülü bir sahnede , yetişkinlerin hoşlandıkları birtakım toplumsal değerleri aktarmaktır.

Yazarı belli masallar ise çoğunlukla, belirgin bir eğitsel ileti vermek yerine, estetik kaygılar taşıyan bir edebiyat türüdür. Elinizdeki masal kitabı ise galiba, eğitsellik açısından söz konusu iki masal türü arasında yer almaktadır; kitaptaki masalarda, bazen küçük küçük, bazen büyük büyük eğitsel iletiler verilmektedir. Bu iletilerde insan davranışları sorgulanmakta, irdelenmekte, günümüzde geçerli olan bir takım toplumsal değerler sunulmaktadır.

Şüphesiz ki yazarı belli bir masal da okuyucusuna, dinleyicisine belirli eğitsel iletiler verebilir. Ancak yazarlar bu iletilerin altını kalın bir kalemle çizmemeli, okuyucusunun gözüne, zihnine sokmaya çalışmamalıdır. Masaldaki eğitsel ileti estetiğin çok da fazla önüne geçmemelidir.

Bazı masal kuramcıları “Masalı yazan ya da anlatan, masaldaki eğitsel iletinin altını kendi yorumuyla gereğinden fazla çizmemeli, masalı ahlak dersine çevirmemeli” der. Ben bu görüşü, “Masal yazarı veya anlatıcısı masalını anlatırken şekeri pastanın içine sinmiş olmalı” şeklinde ifade etmek istiyorum. Biz yetişkinler bunu becerdiğimizde, masalın hem edebi, hem de eğitsel değerine saygı göstermiş oluruz.

Elinizdeki masalarda eğitsel ve estetik çizgileri tam olarak kaynaştırabilirdim mi, bilemiyorum. Dilerim kaynaştırabilmişimdir.

Adından da anlaşılacağı üzere elinizdeki masal kitabında, hem çocuklara, hem de yetişkinlere hitap edildiği iddia edilmektedir. Bu mümkün mü? Sanırım mümkündür. Küçük Prens gibi Guliver gibi kimi masal kitapları, aynı anda hem çocuklara, hem yetişkinlere hitap eder niteliktedir.

Çocuklar nasıl ki zamanla gelişip birer yetişkine dönüşür, masallar da adeta buna benzer bir tarzda , zamanla hayal ürünü olmaktan çıkıp gerçek dünyanın-fiziksel dünyanın-bir parçası olurlar. En azından masallar, gerçek dünyadaki birtakım gelişmelerin habercisi, öncüsü olurlar. Bu konuda birkaç örnek vermek isterim:

Jules Verne'nin birçok romanı, yazıldığı günlerde sadece bir masalken, ilerleyen yıllarda yaşamın basit bir parçası oldu.

Bir Eskimo masalına göre, bir genç Eskimo Ay'ı yeryüzüne indirmek, küçük parçalara bölüp aydınlatın diye iglolara dağıtmak için çok uğraşmış ama becerememiş. Bu masaldaki görünür ileti, “ Olmayacak işlere kalkışmayın” şeklinde olabilir fakat biz bugün insanın bu dünyada hayal edip de yapamayacağı bir iş olmadığını görüyoruz. Bir insan tek başına Ay'ı yeryüzüne indiremez; ancak binlerce insan, yüzlerce yıl uğraşıp Ay'ı yeryüzüne indirmiştir. Bugün dünyada Ay taşı var ve geceleri milyonlarca ev bir şekilde aydınlatılıyor.

Ünlü masallardan Uçan Halı var. İlk anlatıldığında imkansız olan bu olay da bugün gerçekleşmiştir. Uçaklarda halılar var bugün. En azından yanınıza ufak bir halı alıp uçta üzerine oturabilirsiniz ve uçan bir halıya binmiş olursunuz.

Bir zamanlar saçma görünen Alaattin' in sihirli lambası da sanırım internete dönüştü. Alaattin sihirli lambasından bir şey istediğinde, lamba, dünyanın en uzak köşesinde de olsa, o şeyi getiriyordu. Şimdi bu işi internet yapıyor.

Bu arada insanları görünmez kılan pelerin efsanesi de galiba gerçekleşmek üzere veya gerçekleşti de görünmez için görünmüyor.

Kısacası insanlar, bir takım yenilikleri, başlangıçta olmaz görünen şeyleri ilk önce masalda hayal ediyorlar, sonra da bu hayaller zaman içinde gerçeğe dönüşüyor. Bu durumda bir çocuğun hayal dünyası ile bir yetişkinin hayal dünyası arasında önemli bir fark bulunmadığını, bir masalsın hem çocuklara hem yetişkinlere yönelik olabileceğini ileri sürebiliriz.

1960'lı yıllarda bazı kuramcılar, masal türünün yakında tarihe karışacağını söylediler. Bu görüşün doğruluğundan kuşku duymuştum. Nitekim az sonra hem çocukların, hem yetişkinlerin ilgi odağı olan, Yüzüklerin Efendisi, Harry Potter gibi romanlar ortaya çıktı. Çocuklar için veya hem çocuklar, hem yetişkinler için söylenecek massalların geleceğin dünyasında varlığını sürdüreceğine inanıyorum.

Bu düşüncelerden yola çıkarak elinizdeki kitabın hem çocuklara hem yetişkinlere yönelik olmasını istedim. Ben çocukken, masal kitaplarını, özellikle resimli olanlarını çok severdim; hala öyleyim. Yaşınız kaç olursa olsun, sizin de tüm masalları ve bu kitaptaki masalları sevmenizi diliyorum.

Küçük Matruşka Nereye gitti?

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, pireler berber, develer tellal iken, ben anamın beşiğini tıngır mıngır salları iken... ya da daha doğrusu pireler berber, horozlar tellal, develer vagon iken, çocuğum benden daha yakışıklı olmuşken, masallar gerçek, gelecek geçmiş oldu birden.

Siz, “Nasıl olur, ben anamın babamın beşiğini sallarım?” diye düşünürken, size bir ipucu vereyim: Einstein’ın Görelilik Kanunu (eskiden kuramdı) vardır hani, bir astronot uzayda çok hızlı şekilde on yıl gitse, on yılda da dönse, gemisinde, yirmi yıl geçmiş, yirmi doğum günü kutlamış olur kendince. Dünyaya döndüğünde ise, geride bıraktığı on yaşındaki çocuğunu, otuz değil, seksen, doksan yaşında bulabilir, onun elini öpebilir. Çünkü bir sistem, hızlı gittiğinde zamanı yavaş, yavaş gittiğinde ise zamanı hızlı ilerler bu evrende. Sonuç olarak zamanda geçmişe veya geleceğe gitmek mümkündür. Belki de o eski tekerlemede, “ Ben annemin beşiğini tıngır mıngır sallarken” diyen nineler, farkında olmadan zamanda yolculuk yapılabileceğini sezinlemişlerdi.

Eski bir tekerlemeyle başladık söze, çabucak geldik günümüze. Eskiye saygımız var şimdi; ancak fazlaca da rağbet gerekmez eskiye. Hani ne demiş nineler, dedeler, “Eskiye rağbet olsa bit pazarına nur yağardı” diye. İşte öyle.

Neyse lafi uzatmayalım; uzun laf, dinleyeni, uzun cümle okuyanı bezdirmiş.

Günlerden bir günde bir matruşka ailesi varmış Ayçaların evinde.

Matruşka denen oyuncakta, küçükten büyüğe dizilen yuvarlak kafalı beş altı tahtadan bebek vardır. Üzerlerine insan ya da hayvan resimleri çizilmiş olan bu küçük bebekler, küçükler büyüklerin içine girecek şekilde iç içe yerleştirilir. Dışarıdan baktığınızda büyükçe tek bir matruşka görürsünüz, ancak onun içinde, boyutları giderek küçülen, birbirine benzer dört beş matruşka daha vardır.

Ayça o gün matruşkalarıyla oynamak istedi; onları çıkarıp pencerenin önüne yan yana dizdi. En başa baba matruşka Bada ‘ yı, yanına anne matruşka Meli’yi, yanına abla matruşka Cana’yı, sonra en küçüğü Mini’yi yerleştirdi.

Pencere açıldı.

O gün hava çok güzeldi.

Çok güzeldi o gün hava.

Bahçedeki dallarda, çitin üzerinde, çatının altında kuşlar vardı. Serçeler, kızılkuşlar, kumrular hepsi bir ağızdan, avaz, avaz avaz ötüyordu.

Ayça kuşların çıkardığı sesleri dinledi. Ayça. On yaşında, yanakları çilli, saçları fıskiyeli bir kızdı; bütün çocuklar kadar güzeldi. Mandolin kursuna gitmişti, şimdi de piano çalmayı öğreniyordu. Ne zaman bir kuş sesi duysa, çıkardığı sesin hangi nota olduğuna anlamaya çalışırdı.

Her sesin mutlaka belli bir adı olmalıydı. Do mu, re mi, yoksa sol mu? Ya da la bemol, fa diyez falan da olabilirdi. Yine kulak kabarttı Ayça ancak bilemedi. Daldaki serçeye seslendi:

“Günaydın, ben Ayça. Az önce hangi notalarla öttünüz?”

Serçe Ayça’ya anlamsız gözlerle baktı.

“Ben notasız öterim, nota bilmem” dedi.

“Ben notasız çalamam. Sen notasız nasıl ötüyorsun?”

“Biz kuşlar, kulaktan öğrendiğimiz şarkıları öteriz. Galiba bazı insan şarkıcılar da , nota bilmeden kulaktan öğreniyorlarmış şarkıları. Biz de öyle. Sonra iz nota falan taşıyamayız yanımızda. Kulaktan öğrenemesek ne olurdu halimiz?”

“Haklısın tabii, metot kitabı ağır gelir size.”

“Dedem ile ninem kendi büyüklerinden kulaktan öğrenmişler, irticalen ötmüşler. Ben de annemden, babamdan kulaktan öğrendim, irticalen ötüyorum şimdi.”

Ayça, “İrticalen ötmek ne demek?” diye sordu. Serçe, “Doğaçlama” diye cevapladı.

Sonra Ayça, annesi Aysu Hanım’ın yanına mutfığa gitti. Aysu Hanım tavada soğan kavuruyordu. Kavrulmuş soğan kokusu mutfığa yayılmıştı. Ayça’nın karnı guruldadı, kendini, boş bir tabak kadar ve heyecanlı hissetti.

Ayça, “Anneanneciğim ne pişireceksin?” diye sordu. Annesi, “Patates veya karnabahar pişirmeyi düşünüyorum. Sen hangisini istersin?” dedi. Ayça, “Anneanneciğim karnım çok acıktı, sana zahmet karnabahar pişir de karnımda bahar-bayram olsun” dedi. Annesi güldü. Çok güzel bir karnabahar pişirecekti.

Ayça matruşkalarıyla oynamak için odasına döndü. Anne matruşka Meli ağlıyordu.

Ayça’yı görünce gözyaşları arasında, “Başımıza gelenlere bak Ayça, Mini evden kaçtı; alıp başını gitmiş. Bir yerlere gitmesin diye sürekli göz-kulak oluyorduk, gözümüzü üzerinden eksik etmiyorduk. Ama kaşla göz arasında kaçıp gitmiş. Bizi terk etti” dedi.

Evet, Mini evden gitmişti.

Evden gitmişti Mini.

Şimdi onu arayıp bulmak gerekliydi.

Mini’nin annesi ve babası çok kaygılıydılar; ancak ablası Cana ile ağabeyi Kaya üzülmüş görünmüyorlardı. (Söylemek istemezdim ama galiba kardeşler arasında kıskançlık vardı. Cana ile Kaya küçük kardeşleri Mini’yi kıskanırlardı.)

Onun bu tasasız hali annesi Meli Hanım’ı çok kızdırdı.

“ Bak sen şuna, kardeşi kaçıp gitmiş, biz kaygılar içindeyiz, onun akli yemekte” dedi ve Kaya’nın kulağını çekmek istedi. Ancak matruşkaların kafalarında birer kulak çıkıntısı olmadığı için çekemedi ;sadece oğlunun kafasındaki kulak resmini itiştiirebildi.

Öte yandan Ayça, “ Benim küçük arkadaşım evden kaçtı; demek ki beni sevmiyormuş, artık onu hiç göremeyeceğim” diye ağlamaya başladı. Baba Bada, “ Ağlamayın, ağlarsak geri dönmez. Ne yapacağımıza karar verelim ilk önce” dedi.

Mini’ nin ağabeyi Kaya, “Gazeteye, ‘Mini annen çok hasta, eve dön’ diye ilan verelim” dedi.

Bada, “İşe yaramaz oğlum, kardeşinin okuması yazması yok. En iyisi belediyeye söyleyelim, anons etsinler.”

Meli ağlamasını kesip telaşla atıldı: “Evet, anons iyi fikir. Belediye hoparlöründen, ‘Mini eve dön annen bir daha sana hiç kızmayacak’ diye çağrı yapsınlar. Bir de şey desinler, ‘Mini, artık baban sağa sola bağıırıp seni korkutmayacak’ desinler.”

Karısının bu sözüne Bada’nın canı sıkıldı: “Sevgili eşim, ben ne zaman sağa sola bağıırıp çağırıp çocukları korkuttum? diye sordu.

Karısı,”Her zaman diye cevapladı.

Karısını duymazlıktan gelen Bada, “Hoparlörden bir de Mini’nin eşkalini, görüşünü tanımlatırız. ‘Beş yaşlarında, kısa boylu, mavi önlüklü bir matruşka kaybolmuştur. Görenlerin insaniyet namına belediyeye başvurması rica olunur’ desinler. “

Kaya: “Baba, hem mavi önlüklü, hem de çok yaramaz desinler. O zaman daha çabuk bulunur.”

Anne Meli: “Evladım, küçük kardeşinle çekişmeyi bırakmadın gitti. Sürekli kıskanıyorsun onu. Şimdi çok yaramaz çocuktur diye bütün kasabaya ilan etmenin ne gereği var?”

Kaya: “ Tamam anne, çok yaramaz demesinler, az yaramaz desinler.”

Ayça ağlayarak annesi Aysu Hanım’a gitti, en küçük matruşkasının kaybolduğunu söyledi. Sonra da, “Anneciğim, oyuncaklarım içinde en çok onu seviyordum, lütfen bulmama yardım et” dedi.

Aysu Hanım: “Ayçacığim, biz bir şeyimizi kaybettiğimiz zaman ağlamak, paniğe kapılmak yerine, oturup sakin bir şekilde düşünmeliyiz. Örneğin onu en son nerede gördün?”

Ayça: “En son onu pencerenin kenarında gördüm. Matruşka ailesini çıkarıp yan yana pervaza dizmiştim.”

Aysu Hanım: “Canım benim, eğer birine zarar verecek bir şey yaparsak özür dilemeliyiz. Ancak başkasına zarar vermeyen hatalarımız olduğunda özür dilememeliyiz. Pervaz sözcüğü ağzından yanlış çıktığı için özür dilememelisin. Çünkü bana da zarar vermedin, bir başkasına da.”

Ayça: “Özür dilerim anneciğim, bir daha gereksiz yere özür dilemeyeceğim.” Dedi.

Bunun üzerine Aysu Hanım’ın aklından ‘Acaba biz kızımızı fazla mı çekingen yetiştiriyoruz? Diye geçti. Ancak Ayça’ya bir şey söylemeden hafifçe gülümsedi ve “Evet Ayçacığım en son pencerenin pervazında görmüştün onu” dedi.

Ayça annesine sonra neler yaptığını anlattı.

Bu arada diğer oyuncaklar kederli matruşka ailesinin etrafına toplanıp onları suçlamaya başladılar. Suçlamaların sebebi, Mini’nin evden kaçmasına üzülmeleriydi. İnsanlar da böyle yapardı. Örneğin, Ayça hastalandığında, annesi ve babası birbirlerini suçlardı. Oyuncaklar da insanlar gibi, kederli aileyle empati kurmak yerine, niçin şöyle yapmadınız diye onlara suçlamalar yönelttiler.

Oyuncak fil Horti, “Böyle olacağı belliydi, çocuğa çok baskı yaptınız. Sürekli bağırıp çağırdınız, ödevlerini yapmıyor diye azarladınız. O da evden kaçtı tabii” dedi.

Bezden kedi Sarmal, “Ben seninle aynı görüşte değilim. Kötü davrandığınız için değil, çok sevdiğiniz için kaçtı” dedi.

Meli Hanım gözyaşları arasında, “Nasıl yani?” diye sordu.

Bez kedi Sarmal, “Çok üzerine düştünüz, zorla yemek yedirdiniz, sürekli mıncıkladınız. Sevgiden bunaldı çocukcağız. Bizde kuraldır, sahibi kedi yavrusunu çok severse, yavru güdük kalır” dedi.

Meli Anne, “Demek benim yüzümden” diye inledi. “Ben aşırı korudum, babası ise bağırdı; sonuçta sokağa ittik yavrumu” dedi.

Oyuncak kuzine, “Zavallı Mini’ ye çok kızdınız. Bir de, abisi ve ablası kıskandılar onu; kızgın kızgın baktılar sürekli. O yüzden evden kaçtı zavallı hassas yürekli” dedi.

Mini’ nin ailesinin bütün üyeleri suçluluk duygusu içindeydi.

Oyuncak itfaye yangını körükle gitti. “O ufacık şeyi çok üzdünüz. O da dışarıya attı kendini ” dedi.

Oyuncak Ayı, Meli Anne ile Bada Baba’ ya, “Çok bağımlı kıldınız çocuğu, bütün gece yatağınıza aldınız, ezildi aranızda. Çocuklar anne babalarıyla yatmamalıdır. Geceleri büyüklerin nefesinden karbonlu bir oksit mi ne çıkıyormuş” dedi.

Bunun üzerine oyuncak fil Horti, “Tamam da ayı kardeş, siz kış uykusuna yatarken yavrularınızla birlikte uyuyorsunuz” diyerek bir çelişkiye hortum basmak istedi.

Oyuncak Ayı, “İyi de, biz kış uykusuna, ailece aynı odada yatıyoruz; doğamız, doğamız böyle. Ama bir matruşkanın anne babasıyla aynı yatakta yatması doğal değil, büyüyemez sonuçta” diye savundu görüşünü.

Bütün bu dostça eleştiriler işe yaramadı.; Mini'nin annesi daha çok ağlamaya, hatta babası da ağlamaya başladı.

Bu arada köşedeki küçük Nasrettin Hoca heykeli söze karıştı, eşeğinin başını okşayarak şunları söyledi:

“Meli Ana ile Bada Baba'yı fazlaca suçladınız. Size bir olay anlatayım: bir gün benim eve hırsız girdi. O sırada evde yoktum. Konu komşu beni suçladı. Biri, ‘Niçin kapını iyi kilitlemedin?’, diğeri, ‘Evi niçin boş bıraktın?’, bir başkası ise ‘Pencerelere demir, kapıya alarm taktırsaydın başına bu gelmezdi’ dedi. Ben de onlara, ‘Yahu tamam benim hatalarım var da, hırsızın hiç mi suçu yok?’ dedim.

Nasrettin Hoca durdu, kendisini saygıyla dinleyen oyunculara sevgiyle bakıp konuşmaya devam etti:

“Bu evden kaçma olayı gerçekse eğer, Mini'nin hatası yok şüphesiz. Çocukları yetiştiren anne babalar hata yaptıklarında çocuklar yanlış yola sapar. Ancak benim demem şu ki, anne babalar çocuklarını yetiştirirken her zaman istemeden hata yapar, onların sayılabilir miktarda hatası ama sayılamayacak kadar çok artısı vardır. Bu yüzden onları suçlamamak gerekir.”

Bu arada biz gidelim yakındaki ormana. Meğer Mini evden kaçmamış. Ne olmuş biliyor musunuz? Ayça matruşkalarını pencerenin pervazına dizdiğinde bir saksagan gelip Mini'yi kapıp kaçmış, yuvasına götürmüştü. Kimin aklına gelir!ama olmuş işte.

Saksaganın yuvası ormandaki ağaçlar arasındaydı.

Ormanda çok ağaç vardı,

Çok ağaç vardı ormanda.

Gövdeleri yuvarlak, dalları uzundu.

Bazıları çiçek açardı baharda,

Çiçek açardı bazıları baharda.

Evlerin bahçelerinde, ıhlamur, hatmi, hanımeli vardı, ormanda ise kayın, meşe, gürgen, çam vardı. Hepsi misk kokardı. Misk kokardı hepsi.

Saksagan Mini'yi yuvasına bırakıp yiyecek aramaya gitti. O gidince küçük Mini ağlamaya başladı. Evinden, ailesinden ayrıldığı için çok korkmuştu. Bir pınarın gözesinden süzülen su damlaları gibi gözyaşları süzölmeye başladı gözlerinden. Küçük matruşka uzun uzun ağladı.

Ağlaması bitince çevresine baktı Mini. Saksaganın yuvasında, renkli ve parlak çok sayıda nesne bulunduğunu gördü. Dört bir yanda rengarenk saç tokaları, düğmeler, yüzükler, yüksükler, bilyeler vardı. Anlaşıldığı kadarıyla saksagan, çevrede bulduğu renkli şeyleri yuvasına taşımıştı. Küçük matruşka ise galiba yuvadaki en renkli konuktu.

Sarı renkli bir düğme, “Hoş geldin, pek de renkliymişsin” dedi Mini’ye. Morlu beyazlı bilye Mini’yi uzun uzun süzüp, “Sen insan mısın, oyuncak mısın?” diye sordu. Mini, “Ben bir matruşkayım, biz ailece matruşkayız. Benim bir Ayça ablam var, o insandır” diye cevapladı bilyeyi.

Yeşil renkli bir yüksük uzun uzun içini çekip, “Ben buraya geleli çok oldu, terzi teyzemi çok özledim. Şimdi ben yokum diye sürekli iğne batırıyordur parmağına” dedi. Yuvadaki nesnelere, yüksüğün üzüntüsünü anladıklarını belirten bir şey söylemediler. Çünkü nesnelere başkalarıyla empati kurmasını bilmezdi. Aslında insanlar da genelde empati kurmayı bilmezlerdi fakat biliyormuş gibi davranırlardı; bazen birbirlerine kibarlık olsun diye ‘Seni anlıyorum’ derlerdi ama anlamazlardı.

Kırmızılı pembeli bir saç tokası, “Gülşen ablam bana çok değer verirdi, beni hep başında gezdirirdi” dedi. Sarı renkli düğme, “Kardeşlerimden ayrı kaldım. Üstelik sahibim beni unutmmuş, yerime başka bir düğme dikmiştir bile” diyerek sızlandı. Mini ise, “Ancak annem, babam, Ayça ablam şimdi telaşla beni arıyordur” diye içini çekti. ,

Bu konuşmalar sırasında herkes herkesi duydu ama duyduğunu belirten bir tepki vermedi. Yuvada adeta bir toplu monolog vardı.

Bir süre sonra saksığan yuvaya döndü, küçük matruşka Mini’ye, “Nasıl dinlenebildin mi?” diye sordu.

“Ben dinlenmek istemiyorum, çanuk beni evime götür!” dedi Mini.

“Bak canım, kendinden yaşça büyük olanlara, kavgada bile olsa, ‘Sen’ dememelisin” dedi Saksığan.

Bunun üzerine Mini, ona sen dediği için utandı ve “Lütfen beni vime götürür müsünüz?” diye sordu.

Saksığan, “Aferin, şimdi oldu” dedi. Mini, kibar sorduğunda isteğinin yapılacağını düşünüp sevindi. “Beni evime götüreceksiniz?” diye dileğini tekrarladı. Saksığan ise, net bir şekilde “Hayır” dedi.

Mini ona, “Niçin?” diye sordu.

“Çünkü senin yaşadığın ev beton, burası ise orman. Sen de tahtadan yapılmışsın, burada çok mutlu olmalısın. Çevrende yüzlerce ağaç, akrabalar var yani.”

Mini, başını yuvadan çıkarıp çevredeki ağaçlara baktı ve “Ne kadar çok akrabam varmış benim!” diye bağırdı.

Evet, bütün orman onun akrabasıydı. Akrabalarını bırakıp gitmek, onlara karşı saygısızlık olacaktı. Ancak yine de ailesinin yanına dönmek istiyordu.

İstiyordu çünkü ailenizden birkaç kişi, yüzlerce akrabadan, hısımdan daha yakındır size.

Saksağan yuvadan yine ayrıldı. Nesnelere kafa kafaya, akıl akıla verip bu yuvadan nasıl kurtulabileceklerini tartışmaya başladılar.

Yüksük, “155’i arayalım, polis gelip bizi kurtarsın” dedi.

Saç tokası, “İyi de bu yuvada telefon yok” diye itiraz etti.

Düğme, “Yoldan geçenleri gözetleyelim, bir insan görünce seslenelim, yakınlarımıza haber versin” diye bir öneri attı ortaya. Yüksük, “Bugüne kadar çok denedik bunu, duymuyorlar” diye umutsuzluğunu dile getirdi.

Bilye heyecandan zıp zıp zıplayarak, “Arkadaşlar umutsuzluğa kapılmayın. Geçmiş çağlarda yaşamış aşık kemiklerine yani ninelerimize, dedelerimize ait bir atasözünü hatırlatmak isterim size: En olumsuz koşullarda bile daima umut olmalıdır içimizde” dedi .

Mini, “Aşık kemiği ne?” diye sordu.

Bilye gururla açıklamaya başladı: “Çok eski çağlarda” dedi “daha bilye icat edilmeden önce, çocuklar, hayvanların aşık kemiklerini ellerine alıp bugünkü bilye oyununa benzeyen bir oyun oynarlarmış. Bilye daha sonra icat edilmiş. İşte atalarımız olan aşık kemiklerinin söyledikleri atasözlerinden biri böyleymiş. Onlar, ‘En olumsuz koşullarda bile daima bir umut olmalıdır içimizde ‘ demişler. O zaman biz de umutsuzluğa kapılmayalım.

Kafadarlar düşünce tartışa şu sonuca vardılar. Bilye ite ite küçük matruşkayı yuvanın kenarına getirecekti. Sonra ikisi birden yuvadan atlayıp yakınlarındaki evlerine ulaşacaklardı ve yuvadaki arkadaşlarının kurtulmaları için ev halkından yardım isteyeceklerdi.

Planlarını yürürlüğe koydular; Mini ile beyazlı morlu bilye gücün zahmet yuvanın kenarına gelip kendilerini aşağıya bıraktılar. Aşağıya vardıklarında, Mini’nin bir noktada hafifçe boyası dökülmüştü, bilyenin ise camı çizilmişti. Bilye Mini’ye, Sakın üzülme, büyük işler için yola çıkanlar küçük sıyrıklara aldırılmazlar” dedi.

İki arkadaş kalkıp toparlandılar, yuvarlana yuvarlana, birbirlerine destek ola ola ormandan çıkmaya çalıştılar.

Az sonra önlerine bir yavru sincap çıkmaz mı! İkisi de korkuyla geri sıçradı. Yavru sincap Mini’yi kozalak zanneti, “Vay canına hiç bu kadar renkli bir kozalak görmemiştim” diyerek onu ellerinin arasına aldı ve kafasını ısırmağa çalıştı.

Mini’nin canı yanmıştı; “Lütfen ısırmayın ben kozalak değilim, matruşkayım!” diye bağırdı.

Yavru sincabın elinden kurtulan Mini ile bilye, yuvarlana yuvarlana ormandaki patikada ilerlemeye başladılar.

“Bu patikadan ayrılmayalım” dedi Bilye. “Benim sahibim olan çocuğun babası bu ormanda orman koruyucusuydu ve ‘Dereler ırmaklara, patikalar mutlaka anayollara erişir sonunda’ derdi. Mantıklıydı.”

Fakat ne yazık ki yuvarlandıkları patika biraz sonra çatallaştı, ikiye ayrıldı. İki arkadaşın, önlerinde beliren bu iki yoldan hangisini izlemeleri gerektiği konusunda hiçbir fikri yoktu.

“En iyisi ayrılalım, her birimiz bir yola gitsin. Ormandan kurtulan diğerini bulsun” dedi Bilye.

Mini bu görüşe itiraz etti, Bilye’ye, “Sen olmadan tek başıma yuvarlanamam” dedi. Yuvarlana yuvarlana yola birlikte devam ettiler.

Biraz sonra bilye Mini’ye, “ Şuraya bak, dalda bir motorsiklet sürücüsü var ve gözüne de gözlük takmış” dedi. Mini dala bakıp, “Hayır o bir bisiklet sürücüsü değil, bir baykuş. Baykuşlar uzaktan gözlük takmış motosikletlilere benzer” dedi.

Baykuş onlara bakıp, “Nereye gidiyorsunuz çocuklar? diye sordu. Küçük matruşka, “Ne yapalım yuvarlanıp gidiyoruz işte” diye karşılık verdi.

Ayça’nın babası, nasıl olduğunu soranlara, “Nasıl olalım, yuvarlanıp gidiyoruz işte” derdi. Mini bu ifadeyi ondan öğrenmişti.

Baykuş, - çevresindekiler ona Bilge Baykuş derdi- “Pek telaşlısınız, ne yana gittiğinizi merak ettim” dedi. Küçük matruşka Mini içini çekerek, “Ne yana gittiğimizi bilmiyoruz, kaybolduk” diye cevap verdi.

Bilge Baykuş, “Ne yana gideceğini bilemeyenleri, bir yerlere çekebilir birileri” dedi.

Bunun üzerine Bilye, “Evlerimize gitmek istiyoruz” diye ağlamaya başladı. Gözyaşları, birer çiy damlası gibi otların üzerine süzülüyordu. Bilge Baykuş onunla önce empati kurdu, duygularını anladı, sonra da üzüldü, onlara yardım etmek istediğini söyledi, evlerinin nerede olduğunu sordu. Hatırlayabildikleri kadarıyla, evlerinin bulunduğu semtleri söylediler.

Bilge Baykuş, “Güzel, şimdi cep telefonlarınızı açın, navigasyon girin, gösterdiği yöne gidin, evinizi bulursunuz” dedi. Mini, “Biz navigasyona girmeyi bilmiyoruz” dedi.

Bunun üzerine Bilge Baykuş, “Ah siz çocuklar, tabletlerinizi, telefonlarınızı oyun oynamak için kullanıyorsunuz; oysa onlara bakıp yeni şeyler öğrenebilir, bazen de yolunuzu bulabilirsiniz” diye hafifçe eleştirdi onları. Sonra da, “ Neyse ben bakayım navigasyonuma” diyerek cep telefonunu açtı, ne yöne gitmeleri gerektiğine baktı. Bilge Baykuş bir süredir navigasyon ve benzeri yol göstericilerden yararlanıyordu.

Bilge Baykuş onlara ilk önce, “Sağınızı, solunuzu biliyor musunuz?” diye sordu. Bilye, “Eğer kendi etrafımızda fazla dönmezsek bilebiliriz” dedi.

Bilge Baykuş, “Güzel, şimdi şu karşıdaki meşeye kadar gidip oradan sağa dönün, dümdüz ilerleyip üç çamın bulunduğu yere ulaşın. Oraya varıca, birinci değil ikinci patikadan sola döneceksiniz. Sola dönünce yirmi metre yürüyün; pardon iki yüz defa yuvarlanın, bir küçük kulübeye rastlayacaksınız. Kulübeyi solunuza alıp beş yüz defa daha yuvarlanın, bir sarıçam çıkacak önünüze. Sarıçamı sağınıza alıp sarıçam gözünüze bir bonzaiymiş gibi görünene kadar dümdüz yürüyün. Önünüze, önce (Mini’yi göstererek) senin evin çıkacak. (Bilge’ye dönerek) Oradan itibaren on beş ev say, senin evin görünecek. Nasıl, anladınız mı?” dedi.

İki arkadaş, baykuşun söylediklerini akıllarında tutamamışlardı, ancak ayıp olmasın diye, “Anladık” dediler. Bilge Baykuş, onların bakışından, özellikle Mini’nin gözlerinden anlamadıklarını anladı. “Bakın çocuklar” dedi, “okulda, sınıfta ya da sokakta bir şeyi anlamadığınız zaman, anlamadığınızı açık yüreklilikle söylemelisiniz.”

Sonra da yolu onlara iyice öğretilene kadar tekrarladı. Bilge Baykuş, hem bilgeydi, hem iyi bir öğretmen, onlardan geribildirim vermelerini, ne anladıklarını anlatmalarını istedi.

Sonunda iki kafadar evlerine ulaştılar. Mini’nin annesi, babası, kardeşleri sevindiler. Ayça çok sevindi. Mini, saksığının onları kaçırdığını anlattı. Böyle bir şey olabileceği kimsenin aklına gelmemişti.

Ailece hasret giderdikten sonra, Ayça ve Mini, küçük Bilye’yi evine götürdüler. Mini ve Bilye, arada buluşmak için birbirlerine söz verdiler.

Bu arada Mini’nin ailesi ve Ayça, onun evden kaçtığını düşündükleri için çok üzüldüler. Bir daha ellerinde yeterli kanıt bulunmadan, önyargılı düşünmemeye karar verdiler. Sıkıntılar karşısında sakin olmalı, eldeki bütün seçenekleri değerlendirmek gerekiyordu.

Sonuçta gökten üç elma düştü. (Umarım bu elmalar Havva’nın Adem’den verdiklerinden değildir de insanlık tarihinde sorun yaratmaz. Umarım hormonlu da değildir. Neyse...) elmalardan biri sana, biri bana, biri de bu masalı yazana.

Ancak bitti sonrası, birkaç sorum var sizlere.

Bir: Anne babalar, çocuklarının bir sorunu olduğunda, örneğin eve geç kaldıklarında veya hastalandıklarında genellikle paniğe kapılır, küçük matruşkanın annesi gibi kötü kötü senaryolar kurar kafalarında. Bir de bazı anne babalar bir kriz ortaya çıktığında, “En kötüsünü düşünelim de başımıza gelmesin” derler. Kriz anlarında sizin de böyle düşündüğünüz, paniğe kapıldığınız oluyor mu? Böyle düşünmek doğru mu, yoksa paniğe kapılmanıza mı yol açar? Sıkıntılı anlarda, sakin olmaya, gerçekçi önlemler almaya çalışabilir misiniz? Temeli olmayan felaket senaryolarınızla nasıl başa çıkabilirsiniz?

.....
.....
.....
.....

İki: Küçük matruşaka kaybolduğunda, komşular anne babasını suçladılar, onlar da kendilerini suçladılar. Sevgili anne babalar, çocuklarınızla ilgili bir sıkıntı ortaya çıktığında sizler de böyle yapıyor musunuz, etraflıca düşünmeden hemen, eşinizi ve/veya kendinizi mi suçluyorsunuz?

.....
.....
.....
.....

Üç: Sevgili çocuklar ve yetişkinler, bazen bir şeyinizi kaybettiğinizde, hemen çalınmış olabileceğini düşünüyor musunuz, bulduğunuzda da pişmanlık duyuyor musunuz?

.....
.....
.....
.....

Yukarıdaki soruları cevaplayın, tartışın, bütün elmalar sizin olsun.

Hırsız Saksığan Mahkemede

Saksığanlar aslında orman kuşlarıdır. Fakat insanlar ağaçları yok ederek şehirlerini saksığanların yaşam alanlarına doğru genişlettikçe, o bölgedeki saksığanlar şehirlerin kenarlarında, sokak aralarında yaşamak zorunda kaldılar.

Tarihte, toprakları ellerinden zorla alınmış Kızılderililer, Zenciler ve topraklarını iyi değerlendiremedikleri için kendi ülkelerinde kiracı durumuna gelmiş yerliler vardır. İşte saksığanlar da biraz onlara benzer.

O gün geniş yapraklı bir ağacın dallarına konmuş olan üç saksığan, Akça , Pakça, Kara, eski günleri hatırlayıp dertleşiyordu.

Akça, “Neydi o eski günler arkadaşlar? Orman ilerideki göle kadar uzanıyordu” diye söze başladı.

Pakça, “Şehirliler geldiler, ev yapmak için, bizim evimiz olan ormanı yok ettiler” diye tamamladı onun sözünü.

Kara, “Ağaçları kestiler, gölü de kirlettiler” dedi.

Akça ona, “Sen bunları nereden biliyorsun?” diye sordu. Kara, kararlı bir şekilde, “Bundan eminim” diye cevap verdi.

Akça, “İnsanların sokaklara attıkları gazete parçalarını okuyorum, geceleri açık pencerelerin önünde durup televizyonları izliyorum. Bazı gazeteler, dünyada hiç sorun olmadığı yazıyor. Bazıları ise ekolojik dengenin bozulduğunu, karbon solunumunun atmosferi ıstttığını, ormanların yok edildiğini yazıyor” dedi.

Pakça ve kara bu sözlerden pek bir şey anlamamışlardı. Pakça, “Teknolojik denge ne demek?”, Kara ise, “ Karbonu kim sallıyor?” diye sordular.

Akça, “Arkadaşlar, siz de gazete okuyun, televizyona bakın yani dünyanın gündemini izleyin, anlarsınız o zaman” dedi.

Pakça: “Doğru, okumamız lazım.”

Kara: “Günlük koşuşturmadan, yaşam telaşından okuyamıyoruz.”

Akça: “Bilge Baykuş’a rica etsek de bize biraz ornitoloji anlatsa. İhtiyacımız var.”

Pakça ve Kara, ornitolojinin ne olduğunu sordular. Akça, “Ornitoloji, bizim şanslı tarihimizdir. Kuş Bilimi demektir” diye açıkladı onlara. Sonra da “Her canlı, kendi vücudunu, dedelerini, hangi gelişim aşamalarındam geçip de bugüne geldiğini bilmelidir” diye ekledi.

Pakça, “Bu ornitolojiyi öğrenmek için kursa mı yazılacağız?” diye sordu.

Akça, “Ücretini öderiz, Bilge Baykuş da öğretir bize” dedi.

Kara, “Ama paramız yok. Sonra zamanımız da yok” diye itiraz etti.

Akça, “Para bulunur, zaman bulunur. Önemli olan niyettir. Sanırım Bilge Baykuş para istemez bizden. Hediye vermek yeter. Topladığımız parlak düğmelerden, bilyelerden biraz götürürüz” dedi.

Saksağanlar küçük parlak nesnelere yuvalarına götürmeyi sevdikleri için bunu söylemişti Akça. Başkalarının da kendileri gibi bundan hoşlandığını zannediyordu.

Pakça, “Baykuş da bizim gibi parlak nesnelere seviyor mu acaba?” diye merakla sordu.

Akça, “Bilmiyorum. Denemeden bilemeyiz; bu konuda ufak bir deney yapmalıyız, sormalıyız ona” diye cevapladı.

Kara, “Deney yapmak şart mı?” diye merakla sordu.

Akça, “Gözlem ve deney yapmak, doğaya, doğanın diliyle soru sormak demektir” diye açıkladı.

Bu konuşmayı izleyen günlerde tatsız bir olay oldu ormanda. Küçük Matruşka Mini’yi ve Bilye’yi alıp yuvasına götüren, saksağan Akça idi. Bilye evine döndükten sonra bilyenin sahibi olan çocuğun babası, bilyemizi çaldı diye savcılığa suç duyurusunda bulundu.

Akça zor durumdaydı, yaşadığı ağaca mahkeme davetiyesi geldi; zanlı olarak mahkemeye çıkması gerekiyordu.

O yıllarda hayvanların davalarına insanların mahkemeleri değil, özerk hayvan mahkemeleri bakıyordu. Akça hayvan mahkemesine çıkacaktı.

Mahkemenin savcısı Ağaçkakan Hanım’dı; zanlıların yaptıkları şeyleri, daha doğrusu yaptıkları varsayılan şeyleri, defalarca fakat saygıyla kafalarına kakardı.

Hayvan mahkemesinin yargıcı, ormanın en yaşlısı olan Kaplumbağa idi. Yargıç Kaplumbağa, doğası gereği yavaş hareket ettiği, dava dosyalarını yavaş okuduğu için, genelde mahkemeler yıllarca sürerdi. Ancak bir de şu vardı: Hakim Kaplumbağa dosyaları çabuk okusa bile, yargıç sayısı az, dava sayısı çok olduğu için mahkemelerin yıllarca sürmesi doğaldı.

Hayvanlar mahkemesinde bir de bilirkişi vardı ki o da Bilge Baykuş’tu. Zanlıların avukatlığını ise kara cübbeli kargalardan biri yapardı. Avukatlar mahkeme heyetine, yargıç ve savcı ise vatandaşlara kibar davranırdı.

Mahkeme günü, çok sayıda saksağan mahkeme kapısına gelip Akça’nın lehinde slogan atmaya başladı. Hep bir ağızdan şöyle diyorlardı:

Saksağanız, güçlüyüz,

Ormanlarda gezeriz.

Saksağanlık suç değil,

Biz yeşili severiz.

Mahkemeyi etkilemeye yönelik bu davranışlarını doğru bulmayan Yargıç Kaplumbağa, güvenlik gücü olan kedilere saksaganları dağıtmalarını söyledi.

Kediler saksaganların üzerlerine atıldı. Saksaganların her biri bir yere kaçtı, tüyleri havalarda uçuştı.

Sonunda oturma başladı. Yargıç Kaplumbağa salona girince herkes ayağa kalktı. Kaplumbağanın yerine geçmesi, özellikle kürsüye tırmanması çok zaman aldığı için salondakiler uzun süre ayakta beklemek zorunda kaldılar.

Yargıç Kaplumbağa, mübaşir olan orman horozuna davalıyı çağırmasını söyledi. Denizli horozlarıyla yakın akrabalığı bulunan bu vahşi orman horozu, kafasını geriye atıp, koridor boyunca uzun uzun; “Ü ürü üüüü! Suçlu saksagan Akça salona girsin!” diye bağırdı.

Tecrübeli yargıç kaplumbağa, “Evladım, suçlu değil, zanlı diyeceksin” diye düzeltti onu. Yargıç haklıydı, zanlı ve suçlu arasında, un ile ekmek arasındaki kadar fark vardı. Bazı unlar ekmeğe dönüşürdü ancak bazıları dönüşmezdi.

Akça, telaşlı bir şekilde mahkeme salonuna girdi, yanında avukatı Ala Karga vardı.

Yargıç ilk önce kimlik testi yaptırdı. Akça'nın hangi alieye mensup olduğunu sordu. Akça, Pica soyundan, Kargagiller ailesine mensuptu.

Daha sonra Savcı Ağaçkakan, tane tane suçlamasını dile getirerek şunları söyledi:

“Zanlı Akça saksagan, insanlara ait parlak nesnelere, düğmeleri, saç tokalarını, bilyelerini çalıp yuvasına taşıyormuş. Adil ve yüce varlıklar olan insanlar kendisinden şikayetçidir. Nede orman kanunları adına onu hırsızlıkla suçluyorum. Onu hırsızlıkla...”

Yargıç Kaplumbağa, “Yeter anlaşıldı!” diye bağırdı. Savcı Ağaçkakan sustu.

Yargıç Akça'nın avukatına söz verdi. Avukat Ala Karga, birkaç defa “Gak” diyerek boğazını temizledikten sonra şunları söyledi:

“Sayın yargıç, müvekkilim Akça, hırsız değildir, sadece tabiatı icabı koleksiyon yapmaktadır. Kendisinde, çocukluğundan gelen bir biriktirme tutkusunu vardır. Kaldı ki dünyadaki bütün saksaganlar, parlak nesnelere yuvalarına taşıyarak biriktirirler. Kendisine isnat edilen suç mesnetsizdir. Bu durum muacelesinde müvekkilimin beraatını talep ediyorum.

Gerek Akça, gerekse salondaki izleyiciler avukatın son iki cümlesini anlamamışlardı. Avukat Ala Karga bu iki cümleyle şunu söylemek istiyordu: ‘Kendisine yöneltilen suçlama dayanaksızdır. Bu durum kapsamında avukatı olduğum Akça'nın suçsuz olduğuna karar verilmesini istiyorum.’

Yargıç Kaplumbağa, bilirkişi raporu hazırlanması için mahkemeyi altı ay erteledi. Bilirkişi raporunu Bilge Baykuş hazırlayacaktı.

Altı ayın sonunda Akça'nın davasına devam edildi. Saksaganlar, yine mahkeme heyetini etkilemek için adliyenin önüne toplandilar, slogan atmaya başladilar. Hep bir ağızdan şöyle diyorlardı:

Saksaganız, güçlüyüz,

Ormanlarda gezeriz.

Saksaganlık suç değil,

Biz yeşili severiz.

Yargıç Kaplumbağa,

“Efendim bunları bırakalım, sadede gelin!” dedi. (‘Sadede gelmek’ demek, ‘asıl konuya dönmek’ demektir.) Bilge Baykuş devam etti:

“Dünyanın her yerinde saksaganlar, biyolojik yapılarının gereği olarak parlak nesnelere yuvalarına taşırlar. İnsanlar buna ‘hırsızlık’ derler ancak saksaganların dünyasında bu iş, yalnızca bir ev dekorasyonudur. Dekorasyon yerine hırsızlık dendiğinde iki grubun arası açılmaktadır. İnsanlar saksaganların bakış açılarını dikkate alır, onlarla empati kurarlarsa, parlak nesnelere yuvalarına götürmelerini ‘hırsızlık’ olarak adlandırmaktan vazgeçeceklerdir. Böylece iki grubun anlaşması kolaylaşacaktır.”

Bilirkişi raporu, bir süre okunduktan sonra bitti. Yargıç, Bilge Baykuş’a teşekkür ettikten sonra Akça'nın avukatı Ala Karga'ya söz verdi.

İzleyiciler kulak kesildiler. Avukat Ala Karga, hazırladığı parlak savunmayı okumaya başladı:

“Sayın yargıcım, sayın savcım, bugün burada sadece saksagan Akça'nın değil, bütün saksaganların insanlarla olan çatışmaları dava konusudur. Şöyle ki: insan ırkı- Evren onları ıslah etsin- saksaganları yüzyıllardan beri haksız yere suçlamaktadır. Örnekler saymakla bitmez. Ben izlemedim ama izleyenlerden duydum, Rossini adlı bir besteci, “Hırsız Saksagan” adlı bir opera bestelemiştir. Bu ne saygısızlık! Sonra bu ülkenin insanları, karşısındaki kişinin patavatsızlık ettiğini düşündüklerinde, utanmadan, ‘Dam üstünde saksagan, vur beline kazmayı’ derler. Bu ne saldırganlık “

Tam bu noktada savcı Ağačkakan “İtiraz ediyorum” diye kanatlarını çırdı. Yargıç bu itirazı reddetti. Avukat Ala Karga devam etti:

“Sayın yargıcım, damın üzerine serçe çıkar, kumru çıkar, martı çıkar. Niçin ille de saksagan çıkardılar ve kazmayla vurdular. Bu insanların saksaganlarla bir düşmanlıkları var. Hani bu insanlar çevre dostuydu?”

Sayın yargıç, şu ovaya yayılmış villaların üzerinde bulunduğu arazi, az öncesine kadar devlet ormanlarının bir parçasıydı. İnsan denilen saldırgan ırkın kendi devletine de saygısı yok. Onlar, ormanları yok ettiler; saksaganların, baykuşların, sığırcıkların, isketelerin, serçelerin, kargaların, baştankaraların, çalikuşlarının, ötleğenlerin, mukallitlerin, çıvgınların,

ardıçkuşlarının, kızılkuylukların, bülbüllerin, ağaçkakanların, çobanaldatanların, kartalların, güvercinlerin, guguk kuşlarının yuvalarını, evlerini yok ettiler.”

Savcı Ağaçkakan, “Avukat Hanım’ın sözlerine itiraz ediyorum.” Diye sınırlı bir şekilde kanat çırttı. Yargıç Kaplumbağa, “Neye itiraz ediyorsun, sizin sevdiğiniz ağaçları da yok etmişler.” Diyerek onu susturdu. Avukat Ala Karga devam etti:

“İnsanlar, tavşanların, kaplumbağaların, saksaganların, tilkilerin, ayıların, porsukların, susamurlarının, yaban kedilerinin, domuzların, karacaların, geyiklerin ve daha nicelerinin evlerini, yaşam alanlarını ellerinden aldılar. Şimdi bu insanlar hırsız sayılmıyor da, üç beş parlak düğmeyi yerde bulup yuvasına taşıyan müvekkilim Akça niçin hırsızlıkla suçlanıyor? Müvekkilimi mahkemeye veren insan müsveddeleri hangi hakla saksaganlara hırsız diyor?”

Avukat Ala Karga:

“Müsvedde sözümü geri alıyorum. Son olarak şunu söylemek isterim. İnsanların bir kanunu vardır; denizde yüzen kayıp bir şeyi kim bulursa o şey, bulanın olur. Buna ‘Lukata hakkı’ diyorlar. Peki, karada bulunan şeyler niçin bulanın olmasın? Saksaganlar evlere girip çekmecelerden bir şeyler çalmıyorlar. Yolda düşürülmüş küpeleri, düğmeleri yuvalarına taşıyorlar. Bulunan bulanındır. Yolda bir şey bulan bulduğu şeyin sahibini aramak zorunda değildir. Mahkemenize saygılar sunuyorum. Adalet doğanın temelidir.”

Bu konuşma üzerine savcı Ağaçkakan söz alıp şunları söyledi:

“Evet, insanlar bir zamanlar hayvanlar evlerini, ormanlarını ellerinden zorla almış olabilirler. Ancak bu durum, hayvanların insanlara ait şeyleri zorla onların ellerinden almaları için bir mazeret oluşturmaz. Bu konuda misilleme yapmak, bir misli suçtur. Sizin eşyalarınızı çalan hırsızın evine gidip kendi eşyalarınızı çalmanız, gerisingeri kendi evinize götürmeniz, ahlaken doğru olabilir ancak hukuken suçtur. Tam tersine, yerde bulduğunuz bir mücevheri alıp evinize götürürseniz, hukuken suç işlemiş sayılmazsınız fakat ahlaken hatalı sayılırsınız.”

Saksagan davası dört ay sonraya ertelendi. Akça’nın tutuksuz yargılanmasına dört ay sonra devam edilecekti. (Bu arada söylemek gerekir ki, hayvanlar, hüküm giymemiş zanlıları tutuksuz yargıladı.)

Yargıç Kaplumbağa o gün akşam, düşünceli bir şekilde evine gitti. Zaten zihinsel olarak yorgundu, bir de yavaş yürüdüğü için bedensel olarak yorulmuştu. Geniş yapraklı yatağının üzerinde kabuğuna çekilmeyi sabırsızlıkla bekliyordu. Çocukları evlenip evden ayrılmışlardı; karı koca iki yaşlı kaplumbağa evlerinde tek başlarına yaşıyorlardı. Orman hayvanlarının hiçbiri, ne kaplumbağalar, ne kuşlar ne de diğer hayvanlar, büyümüş yavrularını zorla yanlarında tutmaya, onları bağımlı kılmaya çalışmazlardı.

Bayan kaplumbağa kocasını sevinçle karşıladı, akşam yemeğinde kocasının önüne taze otlar koydu. Yargıç Kaplumbağa’nın o gün hiç iştahı yoktu, sıklıkla böyle oluyordu. Bayan kaplumbağa ona şöyle dedi:

“Hayatım yine düşüncelisin, kendini bu davalara çok fazla kaptırıyorsun.”

“Haklısın kendimi davalara çok fazla kaptırıyorum, doğru karar verebilmek için uzun uzun düşünüyorum.”

Bayan kaplumbağa, “Niye?” diye sordu.

Yargıç kaplumbağa, “Niye biliyor musun? Torunlarım benimle gurur duysunlar diye” dedi. Sonra önündeki körpe marul göbeğinden bir lokma kopardı ve şöyle dedi: “Sana Berlinli hakimleri anlatmış mıydım?” diye sordu. Yaşlı yargıç kaplumbağa, eşine aynı şeyi defalarca anlatır, sonra, “Bunu sana galiba anlatmamıştım” deyip tekrar anlatırdı. Karısı da onu üzmemek için, daha önce defalarca dinlediği bir şeyi, ilk defa dinliyormuş gibi tekrar dinlerdi.

“Eski Prusya Kralı II.Friedrich, Berlin yakınlarındaki Posdam’da bir tepeye yazlık saray yaptırabilmek için o bölgeyi halktan satın almak istemiş. Kral vereceği ücreti arttırmış ama değirmenci yine satmamış. Bunun üzerine sinirlenen kral ona, ‘Sat, yoksa zorla alırım elinden’ demiş. Peki, bu durumda değirmenci krala ne demiş, biliyor musun hayatım?”

Bayan kaplumbağa değirmencinin krala ne dediğini biliyordu, ancak olayı heyecanla anlatan kocasının heyecanını örtmedi.

“Biliyorum ama bu cevabı senden yüz defa dinleyebilirim. Lütfen buyur şöyle”

Yargıç kaplumbağa devam etti:

“Kral değirmenciye değirmenini zorla elinden alabileceğini söyleyince, değirmenci ona, “Berlin’de hakimler var” demiş. Bunun üzerine kral da değirmeni almaktan vazgeçmiş, sarayını yan tarafa yaptırmış. Bugün hala çalışıyor o değirmen. “

Kaplumbağa hanım,”Çok ilginç. Hakimler vatandaşa bu güveni oluşturmuşlar ama Kral Friedrich de o hakimleri özgür bırakmış, onlara baskı yapmamış” dedi.

Yargıç Kaplumbağa, “Bugünkü Berlinliler, o günkü yargıç dedeleriyle gurur duyuyorlar. Benim torunlarım da bir gün benimle gurur duysunlar istiyorum. Çok düşünmem, üzülmem bu yüzdendir sevgilim” dedi.

Bayan kaplumbağa, “Almanlar, Kral Friedrich’i bugün de çok seviyormuş ve mezarına çiçek değil patates koyuyormuş. “

“Niçin?”

“Çünkü patatesi Almanya’ ya ilk o getirmiş.”

Kaplumbağa ailesi evlerinin duvarlarına, Gauguin’den, Monet’ den, Osman Hamdi Bey’den kopya (röprodüksiyon) tablolar asmıştı. En çok Osman Hamdi Bey’in “Kaplumbağa Terbiyecisi” adlı tablosunu severlerdi.

Rivayete göre bu tablo, Osmanlı’nın son dönemindeki toplumsal hantallığı ve dar görüşlülüğü anlatıyormuş. Yaşlı karı koca ise bu tabloya baktığında, kaplumbağa terbiyeciliği diye bir mesleğin olmadığını, kaplumbağaların parayla, yiyeceklerle terbiye edilemeyeceğini,

şartlandırılmayacağını düşünüyordu. O gece belki binici defa, olmayan bir mesleğin icracısı olan kaplumbağa terbiyecisine baktılar.

Sonra Gauguin ve Monet resimlerine baktılar. Sürekli doğanın içinde yaşadıkları halde, doğayı betimleyen bu resimlere bakmaya doyamıyorlardı. Çünkü doğa öylesine güzel, dürüst ve doğal bir şeydir ki, doğanın içinde yaşadığımızda bile ona özlem duyarsınız.

Az sonra iki yaşlı kaplumbağa birbirlerini öpüp yapraktan yapılmış geniş yataklarının üzerinde kabuklarına çekildiler, uyudular.

Sevgili çocuklar, gençler, aydınlık düşünceli canlar, gökten üç elma daha düştü; biri size, biri bana, biri de Berlin'deki hakimlere. Ancak bitti sonrası birkaç sorum sizlere.

Bir: Kanunlar mutlak mıdır, yoksa göreceli midir? Kanunların yere, zamana, duruma göre esnetilmesi gerekli midir? Şüphesiz ki bir insanın hırsızlık yapması kötü bir şeydir ancak bir saksığanın yerde bulunduğu parlak cisimleri yuvasına taşıması hırsızlık mıdır, yoksa başka bir şey mi?

.....
.....
.....

İki: Bir hırsızın sizden çaldığını onun evinden gidip çalmanız suç sayılır mı? Bu davranışın, "Ahlaken suç olmadığını ancak hukuken suç olduğunu" söyleyen biri ne demek istiyordur? Haklı mıdır?

.....
.....
.....

Üç: Çoğunluğun doğru bulduğu şeyleri sorgulamak suç mudur?

.....
.....
.....

Dört: Zanlı ile suçlu kavramları arasındaki fark nedir?

.....
.....
.....

Beş: Bazı batı ülkelerindeki mahkemelerde jüri vardır. Jüri üyeleri zanlının suçlu mu suçsuz mu olduğuna, hakim ise zanlı suçlu bulunmuşsa ne ceza verileceğine karar verir. Bu noktada, suçlu ve suçsuz seçenekleri dışında jüri üyelerinin tercih edebileceği üçüncü bir seçenek olabilir mi? Olabilirse, ne olmalıdır?

.....
.....
.....

Yukarıdaki soruları cevaplayın, tartışın, bütün elmalar sizin olsun.